UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

5 Vtrùm licitum sit occidere filiam in adulterio deprehensam, vel ipsum adulterum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-72459

Visual Library

Sotus l. 4. de Iuſtitia q. 1. art. 3. & alij paſſim. Ratio eſt; quia talis non eſt Princeps, ſed iniquus inuaſor & oppreſſor Reipub. & ſingulorum: atqui quiuis poteſt iniquum oppreſſorem Reipubl. (quando aliud non eſt remedium) è medio tollere. ſicut enim priuata perſona, ſi iniquè ab aliquo opprimitur, poteſt vim vi repellere, & inuaſorem è medio tollere, quando alius modus liberationis non ſuppetit; ita Reſpubl. ſi iniuſtè inuaditur, poteſt per quemuis ſuorum vim repellere, &, ſi opus eſt, inuaſorem è medio tollere. Sic Aod ſuſtulit è medio Eglon Regem Moabitarum, qui oppreſſerat tyrannicè Iſraelitas, Iudicum 3. & Iudith Holofernem, Brutus, Caſſius, & alij Iulium Cæſarem. denique apud omnes Gentes paſſim maximis honoribus publicè affecti ſunt, qui tales tyrannos occiderũt. vide Herodotum lib. 3. Xiphilinum in Auguſto, & Alexandrum ab Alexand. lib. 3. cap. 26.

8 *Duplici iure poteſt è medio tolli.* Poteſt autem id fieri duplici iure. Primò, Iure defenſionis innocentis: & hoc iure poſſet etiam is, qui non eſt pars Reipubl. oppreſſæ. mens enim Reipubl. eſt, vt à quouis defendatur, ſi aliter liberari non poteſt. Secundò, Iure vindictæ: quia Reſpub. vel eius Princeps, (ſi Principem habet) poteſt vindicare iniurias illatas; ita tamen vt iniuriam vindicta non ſuperet. Hoc iure non poteſt vti niſi auctoratus, vt miles; quia vindicta requirit auctoritatem. Vnde in pace non infertur, niſi per Iudicem ſententia interueniente; in bello, niſi per milites.

9 *Triplex cautio neceſſaria.* In his tamen obſeruandum Primò, Neceſſarium eſſe, vt conſtet illum eſſe iniuſtũ inuaſorem. Si enim aliquod probabile ius habet, non cenſetur tyrannus. vnde non licet interficere. Quamobrem Romani cùm omnes quibuſcum bella gerebant, haberent pro legitimis hoſtibus, qui iure cum ipſis pugnare poſſent, noluerũt permittere vt priuatus quiſpiam ducem eorum inſidioſè interimeret: vnde transfugam, qui promittebat ſe Pyrrhum veneno necaturum, Pyrrho tradiderunt; vt teſtatur Cicero 3. Officiorum. Secundò, Vt non timeantur maiora mala à filio tyranni; vel amicis. Tertiò, Vt non ſit contra expreſſam Reipub. voluntatem. Huius enim eſt, auctoritatem iſtam vel certè conſenſum dare. cenſetur autem conſentire, quando paſſim ciues optant illum ſublatum; imò quando non conſtat de contraria voluntate: nam tunc præſumitur velle, quod iuſtè velle poteſt vt liberetur: atqui hoc iuſtè velle poteſt, cùm alia ratio non ſuppetat. ergo, &c.

10 *2. ratione adminiſtrationis.* Secundò, Poteſt quis eſſe *tyrannus* ratione dumtaxat *adminiſtrationis*; vt ſi is, qui eſt verus Princeps, regni adminiſtrationem flectat non ad bonum publicum, ſed ad ſua priuata compendia; onerando illud iniuſtis exactionibus, vendendo officia Iudicum, condendo leges ſibi commodas, publico parum vtiles. Talis non poteſt à priuatis interimi, quamdiu manet Princeps. Hoc tantùm probant rationes à Caſtro adductæ.

Probari id ſolet, Primò, ex 1. Petri 2. *Serui ſubditi eſtote in omni timore dominis, non tantùm bonis & modeſtis, ſed etiam dyſcolis.* verùm hic locus non agit de ſubditis Principum, ſed de mancipiis; & continet potiùs conſilium, quàm præceptum. hortatur enim vt obediant, etiamſi ob fidem multas patiantur iniurias à ſuis dominis: cùm tamen in hoc caſu poſſint fugere, ſi ſcandalum abſit.

Secundò, Probatur ex Concil. Conſtantienſi ſeſſ. 15. vbi damnatur hic articulus: *Quilibet tyrannus poteſt & debet licitè & meritoriè occidi per quemcumque vaſallum ſuum vel ſubditum; etiam per clanculares inſidias, & ſubtiles blanditias vel adulationes, non obſtante quocumque præſtito iuramento ſeu confœderatione factis cum eo, non expectata ſententia vel mandato Iudicis cuiuſcumque.* In quo articulo ſunt multi errores. Primò, Quemlibet tyrannum poſſe occidi; nempe tam eum, qui tyrannicè adminiſtrat, quàm qui tyrannicè titulũ occupat. Secundò, Debere occidi per quemuis ſubditum: cùm tamen ex his plerique excuſentur. Tertiò, Idque etiam contra iuramentum, & fœdus iuratum: cùm omne iuramentum licitum ſit ſeruandum. Quartò, Nulla ſententia Iudicis expectata: cum, ſi Superiorem habet, ad eum primò ſit confugiendum.

11 *Non poteſt in defenſionem fortunarum interfici.* Tertiò, Probatur; Quia Princeps, etſi tyrannicè regat, tamen manet Superior (vnde Scriptura iubet nos, in rebus licitis, parere Principibus Ethnicis tamquam Superioribus, ad Rom. 13. 1. Petr. 2. & alibi; etſi maximi eſſent tyranni, vtpote qui Eccleſiam perſequerentur, & ad impietatem cogerent:) ergo non poteſt à ſubdito interfici, niſi fortè ob neceſſariam vitæ ſuæ defenſionem; de quo infrà. etſi enim auferat bona; hæc tamen non ſunt tanti momenti, vt ob eorum tutelam poſſit interfici, vim vi repellendo, ſicut priuatus quiſpiam: tum quia hęc multis modis poſſunt per ipſum vel Rempub. reſtitui: tum quia habenda eſt ratio maieſtatis principalis, quæ omnibus ſacroſancta eſſe debet, cùm nobis auctoritatem diuinam repræſentet: præſertim cùm bona externa adminiſtrationi Principis ſint ſubiecta. Adde, ſi tantùm excreſcat tyrannis, vt non videatur ampliùs tolerabilis, nec vllum aliud remedium ſuperſit, primùm 12 *Eſt primò deponendus.* à Repub. vel comitiis regni, vel alio habente auctoritatem, eſſe deponendum, & hoſtem declarandum; vt in ipſius perſonam liceat quidquam attentare. Tunc enim deſinit eſſe Princeps. Vide Caietanum & Sotum ſuprà.

Dvbitatio V.

Vtrùm licitum ſit occidere filiam in adulterio deprehenſam, vel ipſum adulterum.

13 *Sententia quorumdam, eſſe id licitum.* QVidam putant, Primò, fas eſſe parenti, ſi filiam in adulterio deprehenderit, ipſam cum adultero occidere; modò adſint illæ conditiones, de quibus in L. Patri. 20. & ſequentibus. π. de adulteriis. quarum prima eſt, Vt filia ſit iuncta matrimonio. Secunda, Vt ſit in patris poteſtate. Tertia, Vt eodem impetu occidat filiam & adulterum, ſi poſſit. Quarta, Vt id faciat in domo patris vel generi. Quinta, Vt deprehendat eos in opere turpi.

Secundò, Putant idem licitum marito in domo propria, in adulterum vxoris, ſi adulter ſit perſona vilis. ex L. Marito. 24. π. de adulteriis, & L. Gracchus. 4. C. eodem titulo. Ita ſentit Iulius Clarus l. 5. Sententiarum. §. Homicidium. n. 48. & ſequẽtibus. & alij quidam recentiores. Probari poteſt 14 hæc ſententia, Primò, Quia leges ciuiles non ſolùm hoc permittunt, quatenus volunt eſſe impunè (vt cõmuniter reſponderi ſolet) ſed etiam expreſſè

dant

dant ius & poteſtatem. Nam d. L.20.ꝟ. de Adulteriis dicitur: *Patri datur ius occidendi adulterum cum filia, quam in poteſtate habet.* L.22.§.2.*Jus occidendi patri conceditur domi ſuæ, licet ibi filia non habitet, vel in domo generi.* L.23. *Voluit lex ita demum hanc poteſtatem patri competere, ſi in ipſa turpitudine filiam deprehendat.* & C. eodem titul. L. Gracchus: *Permittitur marito vt occidat adulterum, ſi vilis ſit: & hunc* dicit *legitime interfici.* Idem patet ex L. duodecim tabularum, *Mœchum in adulterio deprehenſum necato.* vt refert ex aliis Couar. de matrimonio 2.p.c.7.§.7. quæ lex etiam multò antè Athenis viguit, lata à Dracone & Solone; teſte Plutarcho in Solone.

Ex his patet, legem dare hanc auctoritatem, & conſtituere parentem & maritum veluti executores iuſtæ punitionis. vnde non faciunt auctoritate priuata, ſed publica.

Reſponſio quorumdam.

Reſpondent quidam, has leges eſſe iniuſtas. Ita Fortunius tractatu de vltimo fine, illatione 11. Sed cõtrà Primò, Mirum eſt tot præclara ingenia Græcorum & Romanorum hanc iniuſtitiam tot ſæculis non vidiſſe, eamque legibus & moribus à tempore Solonis probaſſe. Secundò, Eædem leges redactæ ſunt in Codicem Iuſtiniani Principis Chriſtiani, & à reliquis Principibus & Iureconſultis Chriſtianis acceptatæ. Tertiò, Lex ciuilis poteſt facere poteſtatem occidendi Bannitos (quos vocant) ob graue aliquod crimen: nam paſſim in Italia extant ſtatuta, per quæ licet impunè tales occidere, vt refert Clarus ſuprà num. 52. Item transfugas, qui ad hoſtes fugere tentant. L.3. §. Transfugas.ꝟ. ad L. Corneliam, de ſicariis: cur non etiam poſſit dare poteſtatem occidendi adulterum & filiam in ſcelere deprehenſos? cùm enim tales mortē mereantur, cur non poteſt ea, conceſſu legis, per patrem vel maritum inferri? Adde; olim apud Germanos pœnam adulterarū, maritis permiſſam ſine omni iudicio: vt refert Tacitus, de
15 moribus Germanorum. Hîc tamen aduerte, Iure Cæſareo non permitti maritis vt occidant vxores adulteras, vt quidam Theologi recentiores putant: ſed tantùm vt occidant adulterum: & tunc vxorem accuſent in iudicio vt puniatur, vt docet Couarr. ſuprà. & colligitur ex L.2.ꝟ. de adulterijs. Olim quidem aliquamdiu licuit; ſed Auguſtus ſuſtulit: vt refert Suetonius in Auguſto, patri tamen permittitur vt occidat filiam ſimul & adulterum.

Non conceditur marito occidere coniugem.

16 Ob has rationes videri poſſit hæc ſententia non improbabilis.

Verius, non licere.

Reſpondeo tamen, & Dico Primò, contrarium (nempe in foro animæ non eſſe licitum ante ſententiam) eſſe tenendum. Primò, Quia eſt communis ſententia DD. vt affirmat Couar. ſuprà n.15. à qua, in quæſtione practica tanti momenti, non eſt facilè recedendum. Secundò, Quia iſtæ leges videntur improbatæ per Canones. Nam 33.q.2.cap. Inter hæc, Nicolaus Papa conſultus, Vtrùm maritò liceat ſecundùm *legem mundanam* (nempe Longobardorum, vt ait Gloſſa, quæ tunc in Italia ſeruabatur) vxorem, quæ adulterium perpetrauit, interficere: reſpondit; *Sancta Dei Eccleſia mundanis numquam conſtringitur legibus: gladium non habet niſi ſpiritalem, quo non occidit, ſed viuificat.* vbi occultè inſinuat, Eccleſiam improbare illam legem. Ad idem confirmandum adduci ſolet caput Admonere, ibidem. ſed ſi benè examinetur, nihil probat. Confirmari poteſt ex D. Auguſt. l.2. de adulterinis coniugiis c.15. *Poſtremò quæro abs te, an marito Chriſtiano liceat, vel ſecundùm veterem Dei legem, vel Romanas, adulteram occidere;* (alij legunt *abiicere*, ſed malè) & poſt pauca: *Si, quod veriùs dicitur, non licet homini Chriſtiano adulteram coniugem occidere, ſed tantùm dimittere; quis dicat tibi, fac quod non licet, vt tibi liceat quod non licet? cùm enim vtrumque ſecundùm legem Chriſti illicitum ſit, ſiue adulteram occidere, ſiue illa viuente alteram ducere; ab vtroque abſtinendum eſt.* idem credibile eſt Auguſtinum dicturum de parente & filia, marito & adultero.

Ratio autem potiſſima, cur illa poteſtas non ſit concedenda, eſt; quia exponitur manifeſto periculo ſalus animæ eorum, qui ſic interficiuntur; idque abſque vlla neceſſitate: nam poſſunt capi, accuſari, & per ſententiam puniri: ſecùs eſt de Bannitis, qui capi non poſſunt: deinde quia datur occaſio occidendi impunè quem velis, domi tuæ; fingendo quòd cum vxore vel filia voluerit habere commercium. 17

Non ſubeſt cauſa ſufficiens ad id concedendum.

Dico Secundò, Poſt ſententiam legitimè latam, poteſt parens occidere filiam, & maritus vxorem, ſi per Iudicem ei occidenda tradatur; vt fit in quibuſdam Regnis: tunc enim committitur executio iuſtæ ſententiæ, quæ ſicut cuiuis alteri, ita etiam ipſis concedi poteſt. 18

Dvbitatio VI.

Vtrùm liceat ſeipſum interficere.

D. Thomas art. 5.

NOtandum eſt, Donatiſtas, qui dicti ſunt Circumcelliones, cenſuiſſe eſſe genus martyrij, ſeipſum interimere: vnde paſſim ſe variis modis perimebant: vt Auguſt. refert hæreſi 69. & alibi. contra hos diſputat toto ferè lib. 2. quem ſcripſit contra epiſtolam Gaudentij. & lib. 1. de ciuitate, à cap. 17. vſque ad 28. & alibi. 19

Donatiſtarum error.

Reſpondeo igitur & Dico Primò, Abſque diuina auctoritate non eſſe licitum ſeipſum directè ſeu ex intentione perimere; eſt communis ſententia DD. Probatur Primò; Quia eſt contra illud Exodi 20. *Non occides.* vbi prohibetur occiſio cuiuſuis hominis ſine legitima auctoritate: vt docet Auguſt. cap. 17. ſuprà: atqui nemo habet auctoritatem in ſeipſum; cùm non ſit ſeipſo ſuperior: ergo, &c. Secundò, Quia eſt contra illud præceptū, *Diliges proximum tuum ſicut te ipſum*; vbi dilectio noſtri conſtituitur menſura dilectionis proximi: atqui non licet occidere proximum ſine auctoritate in ipſum; ergo nec ſeipſum: nam hoc eſt ſummi odij ſignum. 20

Abſque diuina auctoritate non eſt licitum.

Dices, Optare ſibi mortē, ſi cauſa ſubſit, non eſt ſignum odij, imò nec illicitum: ergo nec irrogare.

Reſp. negando conſeq. multa enim ſunt, quæ nobis aliiſque optare poſſumus, nimirum vt inculpato modo obueniant; quæ tamen inferre non poſſumus. Exemplum DD. multi adferunt in pollutione. ſic poſſum maleficio imprecari commeritum ſupplicium, non tamen inferre: poſſum optare multa pati pro Chriſto, quæ non poſſum inferre aut procurare, &c.

Tertiò, Qui ſe occidit, Reipub. iniuriam facit: nam illa inuita, veluti quoddam ipſius membrum